

Filosofie - jednota disciplín

Problematicčnost ‚sókratovského‘ odvratu od ‚přírody‘ k záležitostem člověka a obce spočívá v tom, že na přírodu se buď zapomíná anebo je interpretována „k obrazu člověka“ (a pokud to nelze provést, je odsunuta stranou zájmu). Filosofie však se nemůže řádně vztahovat k „celku“, pokud sama nesjednotí své přístupy k tomuto celku. Tendence věd k odbornosti, k specializovanosti je tedy vždycky jakýmsi prohřeškem nejen proti filosofii (a jejím hlediskům), ale proti nárokům jednoty a sjednocenosti, jimž je vystaven jak každý člověk osobně, tak všechno lidské podnikání, myšlení nevyjímajíc. Filosofie proto nemůže připustit jakékoli osamocení, jakoukoli izolovanost svých disciplín. Proto je třeba respektovat jakési nutné zdvojení všech disciplín, jak se historicky ustavily a jak se ještě v budoucnosti asi budou ustavovat: na jedné straně tu budou disciplíny specializované a stále dál se specializující (s tendencí k pokračujícímu štěpení), a na druhé disciplíny filosofické, z nichž každá musí zůstat celou filosofií, i když se přednostně bude soustřeďovat na jeden výsek skutečnosti či spíše problematiky. To např. znamená, že vedle fyziky jako přírodovědecké disciplíny má svou plnou legitimitu fyzika filosofická, vedle odborných věd biologických také filosofická biologie (jako – až dosud – převážná součást a složka filosofické fyziky), vedle matematické (symbolické) logiky logika filosofická, vedle věd politických filosofická politika, vedle jazykověd filosofie jazyka (a řeči) atd. A dále to znamená, že ve filosofii nelze tyto filosofické obory nechávat jen v počátečních a zakrňelých formách, ale že je třeba je vskutku pěstovat a rozvíjet. Zejména v naší době je třeba napravovat některé asymetrie, k nimž došlo pod vlivem filosofií existence a různých existencialismů. Ukáže-li se v jedné filosofické disciplíně nějaký perspektivní způsob myšlenkových postupů, je třeba se vždy okamžitě tázat, jaké důsledky to má pro jiné filosofické disciplíny, a to právě v rámci jednotného filosofického záměru. Což znamená, že každý filosof, pokud se nepřipojí k nějaké škole nebo skupině, to musí alespoň v základních rysech myslit, tj. myšlenkově vypracovat sám.

(Písek, 030907-1.)